

ՍԵՐԵՏԻՎԵՐԵՆՆՈՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐԱՆԻ
(ԳԱՏԱՄՈՒԾՔ)

ԳՕՐԻՍ
ՏՊԱՐԱՆ „ՍՄԱՌՆԻՆ“
1909

891.93

4-12

ՍԵՋԱՆԳԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՏԱՎԱՐԱՆ
(ԳԱՏԱՐԱՐԱՐ)

Գ Օ Ր Ի Ս

ՏԳԱՐԱՆ, ՅԵՐԵՎԱՆ

1909

25.07.2013

52118

16 NOV 1994

ԿԱԼԱՆԱԽՈՐԸ ՈՐԴԵՍՊԱՆ.

(ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ)

Աշնանային խոնաւ երեկոյ էր:

Մի քանի ընկերներ կայարանում սպասում էինք գնացքի գալուն: Այս անգամ էլ ըստ սովորականին մօտ մի ժամ ուշացաւ և ժամը 8-ին փշփշոցն ու հեղքը բերանին, հպարտ ու խրոխտ կերպով եկաւ ու կանգ առաւ:

Մարդիկ խումբ խումբ դէպի այս կամ այն դուռը դիմեցին, վազօճներից իշնողների մէջ իրանց ծանօթներին, սիրելիներին դիմաւորելու յուսով. իսկ ես որովհետեւ ոչ ոքի չէի սպասում, հոգատարութեամբ փաթաթուած վերարկուիս մէջ, ինչ որ ժողովրդական երգ քթիս տակը փրնթփնթալով, վազօճների երկարութեամբ, անցուդարձ անողների միջով, գնում, գալիս էի: Վերջի վազօճներին հասնելով տեսայ երկաթէ ձողիկներով ամրացրած պատուհաններ:

55984-66

— Երեւի կալանաւորներ են տարւում հիւսիս. մտածեցի ես եւ մօտեցայ վազօնին: Պատուհանների տակ սուրնաւոր զինւորներ կանգնած, հրահալով ծխում, իրանցից մօտիկ արեւածաղիկ չըթող զեռահաս օրիորդին, թէ տիկնոջ աչքունքով անում, քնում, կողքը խըշտում եւ քրքրջում էին: Ես կանգնած, գէպի պատուհաններն էի դիտում. եւ ահա վազօնում փակուածներն մէջ աչքիս ընկաւ եւ մի առողջ երիտասարդ, դուրեկան գէմքով մի սարսն, որը գրկած ունէր մի հրեշտականման մանուկ: Մանկան գեղեցիկ գէմքը պայծառ կերպով լուսաւորում էր դիմացի գազային լապտերից: Մանուկը հազիւ չորս տարեկան լինէր: Երիտասարդը նաւաստու տաքազում էր. նրա խրոխտ գէմքն ու հպարտ հայեացքը, կրծքի տակ ծածկուած ըմբոստ ոգու եւ կորովի արտայայտիչն էին:

Մանկան խնդրանօք հայրը-նաւաստին մօտեցաւ պատուհանին եւ բաց արաւ. մանուկը խփոյն մեկնեց իր կիսով չափ մերկ, ձիւնի պէս սպիտակ ձեռքը եւ բռնեց երկաթէ ձողիկից:

Լուռ էին նոքա. հայրը թախծալի արտայայտութեամբ, բայց ագահաբար ծխում, ծուխը բարդ-բարդ դուրս էր հանում եւ դիտում հեռուն. ես էլ նրանց էի նայում:

Երկու տիկիներ ման գալով եկան եւ կալանաւորի փոքրիկին տեսնելով, կանգ առաւ: Նո-

ցանից մէկը ձեռքի քսակից (րիզիկիւլից) 10 կ. հանեց, մօտիկ կանգնած թուրք մրդավաճառից խնձոր տուաւ եւ զինւորներին խնդրեց, որ տան տէն փոքրիկին: Մի քանի քապէից յետոյ խնձորները հասան փոքրիկին: Հայրը որդուն փայփայելով խնդրեց, որ նա տիկիներին զուլա խոնարհի եւ շնորհակալութիւն յայտնի:

— Շատ շնորհակալ եմ, առաջ փոքրիկը, զլուխը մի քանի անգամ գէպի տիկիներն շարժելով. իսկ նոքա չարժէ տաացին, - զգացուած սրբաամով սւփ, սւփ շրշրնջալով թողին հեռացան:

Ես աւելի մօտեցայ պատուհանին եւ կանգ առայ զինւորների մօտ. ծխում էի: Զինւորներից մէկը ծխախոտ խնդրեց. ես բոլորին էլ ծրխել առաջարկեցի եւ գրանով տէնակ կանգնելով վատահովիւն ձեռք բերի:

— Հայրիկ, դարձաւ մանուկը նաւաստուն, ինչո՞ւ մենք էլ դուրս չենք գալիս:

— Մեզ արգելուած է, պատասխանեց հայրը.

— Քաղաքից մինչեւ այստեղ բոլորը դուրս եկան, էլի ներս մտան, մենակ մեզ չթողեցին դուրս. արտընջաց մանուկը.

— Մեզ չի կարելի, սառնութեամբ պատասխանեց նաւաստին.

— Ինչո՞ւ մեզ չի կարելի, հարցրեց որդին:

— Զգրեմ, պատասխանեց հայրը:

Մանուկը բարկացկոտ արտայայտութեամբ

նայում էր հօրը, որ մտազրույց գէմբով դուրսն էր նայում և ծխում:

Զինւորների արամադրութիւնը հիանալի էր. դեռահաս կինարմատը քիչ հեռացել և դէպի իրան էր քաշել զինւորներին, որոնցից ամեն մէկը աշխատում էր իր կողմիտ, կատակներով նրան հաճելի լինել:

— Հայրիկ, էն միւս վագօնների պատուհանների վրայ էլ կան երկաթէ ձողեր, թէ՞ մենակ մերին է. լուծիւնը ընդհատեց մանուկը.

— Միւսներին չկան. մեր պատուհաններին քցել են, որ մենք դուրս չ'գանք.

— Ապա ինչո՞ւ մի քիչ առաջ ասացիր թէ դուրս ենք գալու, հայրիկ.

— Որովհետեւ դու լաց էիր լինում.

— Հայրիկ, եթէ իմ լաց լինելով բաց կանեն, ուզո՞ւմ ես լաց լինեմ. հա՞ հայրիկ. առ մի խընձոր էլ տամ քեզ. հայրիկ, ինձ նայիր. դժգոհութեամբ ասաց փոքրիկը, հօր բերից քաշելով:

— Հանգիստ կաց. լաց հարկաւոր չէ: Տեղ հանենք, մենք էլ դուրս կ'գանք. առանց փոքրիկին նայելու պատասխանեց նաւաստին.

— Հայրիկ ապա մինչև ռըտեղ ենք փակուած գնալու. մեզ չէ՞ն խղճում, ի՞նչ է.

— Ո՛չ. չեն խղճում. լոց հայրը և ծխել ըսկսեց:

— Հայրիկ, այս խնձորներից քեզ էլ եմ տա-

լու, ուրախ կաց.

— Ես ուրախ եմ, բալիկս. բեր ձեռքդ համբուրեմ. ասաց հայրը և որդու ձեռքը համբուրեց:

Հնչեց երկրորդ զանգը:

— Հայրիկ, տես, ա՛յ էլի մարդիկ են գալիս ներս մտնում. մենք մի անգամ էլ չ'իջանք:

— Սիրելիս, միայն մենք չենք այսպէս փակուած. ա՛յ, տես քանի հոգի ենք այստեղ.

հայրը ցոյց տաւ քսանաչափ կալանաւորներին, որոնցից մէկը ծխում, միւսը երգում, երրորդը պառկած քնած էր, ոմանք էլ դէպի դուրս էին նայում:

— Բայց հայրիկ, դուք մեծ էք, իսկ ես փոքր, ինձ ինչո՞ւ են փակ պահում. ես ի՞նչ եմ արել. լացաղնեց մանուկը:

— Սիրելիս, խելօք կաց. քեզ ես եմ պահում. դու... կա-զա-տու-ես... կամացուկ մըմնջաց հայրը և խորը անքաշեց:

— Հայրիկ ջան, ե՞րբ եմ ազատելու, ե՞րբ. ուրախութեամբ բացականչեց փոքրիկը հօր վզին փաթաթուելով.

— Զգիտեմ. պատասխանեց հայրը.

— Դու էլ կազատես, չէ՞ հայրիկ. ո՞վ պիտի ազատի. հետաքրքրութեամբ հարցրեց մանուկը.

— Զգիտեմ.

— Է՛հ, չ'գիտեմ, չ'գիտեմ. մի հաստատ բան չեմ ասում, հայրիկ.

— Սիրելիս, խելօք կաց. հիմա գնացքը կը շարժւի. ա՛յ, ա՛յնտեղ, քո տեղդ պառկիր. նաւաստին որդուն քեւելու տեղը ցոյց տաւ.

— Հայրիկ, որ ես ազատուեմ առանց քեզ չեմ գնալու ուրիշ տեղ. ասաց փոքրիկը և ցած իջաւ հօր զրկից:

— Լաւ, լաւ պառկիր.

Որդին պառկեց. նաւաստին խնամքով որդուն ծածկեց: Երբորդ զանգը հնչեց:

— Հայրիկ, խնձորիս կէսը ուտեմ, յետոյ քրնեմ. մնացածն էլ առաւօտը կուտենք. հա՛ հայրիկ. պառկած տեղից հարցրեց փոքրիկը.

— Լաւ, բնիք. մեղմօրէն ասաց հայրը:

Գնացքը սկսեց իր առաջին ծանր շարժումը. նաւաստին փակեց պատուհանը և գլուխը կախ քցած դրութեամբ երկու ձեռքով բռնած նստեց իւր տեղը:

Լուս և զլխակախ դրութեամբ նաւաստին անցաւ մի քանի կայարաններ. նիրհեց և ապա արթնացաւ նա մի քանի անգամ: Գիշերուայ ժամը 12-ն անցաւ, բայց նաւաստի հօր մտորումները չանցան նորանից. բովի պէս թեժ էր նրա ուղեղը.

— Եւ սա կեանք է... հառաչեց նաւաստին, գլուխը աջ ու ձախ երեւելով և շուրջը դիտելով:

Բացի երկու սուռաւոր զինւորները, որոնք քիչ հեռու հրացաններին յենուած նիրհում էին,

վազօնում գտնուող բոլոր կալանաւորները քնած էին:

Անքուն, անհանգիստ էր միմիայն նաւաստին. նա հոգեպէս տանջւում էր իր դառը կեանքը, իր անմխիթար վիճակը սգալով.

— Եւ ես տանջեմ... անվերջ տանջեմ. օրերս մխկալով անցկացնեմ. միւս կողմից էլ պակասը որդիս լրացնէ սիրտ կտրատող, մարդուս խելքից հանող հարցումներով. ո՛հ, որքան անիծւած է կեանք ասած բանը. կեանք— լեղի, թոյն, մահ և ուրիշ ոչինչ:

Գոնէ սա էլ իր մօր հետ կազակների գընդակներից ընկած լինէր. և որքան երջանիկ կը լինէր: Սակայն ազատւեցաւ, ապրեց, միմիայն մինչ հոգուս խորքը թոյն սրսկելու համար:

Եւ եթէ սա այս կեանքում մնայ, հսկողութեան տակ մեծանայ, փակ դուռ, երկաթապատ պատուհաններ, սուրնաւորի ներկայութիւն, չէ որ այս ամենը սրան երբէք ազատ մարդ չեն դարձնիլ, ազատ ոգի տալ չեն կարող: Այս մըթնոլորտում մեծանալով, սա ազատ կամք, սեպական համոզում չէ ունենալու. այլ կլինի ստորաքարշ, ցածահոգի և ստրուկ ու զուրկ ամենահասարակ ինքնասիրութիւնից անգամ:

Եւ այս բոլորից յետոյ սա ապրի, ապրի ինձ անիծելու... թքելու... և ինչո՞ւ ապրի, ինչո՞ւ...

Նաւաստու ճարցումը մնաց օգից կախ, ան-
պատասխան: Սնցան ըռպէներ և նա շարու-
նակեց.

— Ես այն արի, ինչ որ մարդկանց մեծա-
մասնութեան փափազն ու պարծանքն է, որի
համար տառապող մարդկութիւնը դեռ շատ զո-
հեր կտայ: Եւ ես այդ զոհերից մի ողորմելին,
տանջանքի: Իսկ սա, այս փոքրիկը ուր կամ ուր
եւ թողնեմ. քանի որ ոչ բարեկամ և ոչ ազ-
գանկան ունեմ: Ինչպիսի յետոյսրան կանուանեն աք-
սորականի որդի և սա առանց իմանալու իմ կա-
լանաւորման պատճառը, անշուշտ կ'կարմրի: Բայց
եթէ իմ մօտից վերցնեն տանն մանկական ա-
պաստարան: չէ որ այնտեղ էլ պիտի տրուի ողորմ
են կրթում, որից ոչ մի սպառնալ սպասելի չէ:
Եւ այնտեղ աւելի անպատիւ կ'ուշուժ կուենայ.
այսօր էլ ծնւած կանւանեն և սա կ'լուի:

Եւ ոչ մի տեղ սրան թողնելու չէ. պէտք է
սրա մասին խանգարել, սրան յաւիտեան քրնայ-
նել: Բայց ես կալանաւոր, զուրկ որ և է կեր-
պով ապաստան հնարաւորութիւնից, և իմ ձեռ-
քերը սրա արեան մէջ... ուֆ... Յանկարծ հայ-
նացքը ընկաւ քնած որդու ձիւնի պէս ճերմակ
դէմքին, ինքն իրան գոպելով աղեխարշ ձայնով
մրմնջաց նաւաստին, աչքերը մանկան ուղղելով.

— Եթէ ես սրան սպանեմ, իմ կեանքն էլ
մի անուն կ'ունենայ. մի բռն, որ որ ես կարող

կ'լինեմ մինչեւ կեանքիս վերջը կրել:

Մի քանի ըռպէ վազօնի մէջ խորին լու-
թիւն տիրեց: Միմիայն անիւների արլի-արլիկ
պատելու ձայնն էր, որ խանգարում էր տիրող
լութիւնը և շտապեցնում կալանաւորին իրա-
զործելու իր անելիքը: Նրա գլխում յգացած ո-
ճիւրը նրան կաշկանդել էր: Եւ անա գոյգ ձեռ-
քերով այլևս ձակաւոր բռնեց նա, արիւնասխան
աչքերը երեխային ուղղելով խոր մտորման մէջ
ընկաւ: Իր նստած տեղում, նա մի արձանի էր
նմանում, որ արտայայտում էր վիշտ, տառա-
պանք, թախիծ, և աքսոր. յանկարծ սթափեց նա:

— Իմ վերարկուս բաւական է. կ'ձգեմ վրան
և ձեռքով շնչառութիւնը խանգարելով... հիա-
նալի միջոց...

Նաւաստին նայեց չորս կողմը, և իր գոր-
ծելիք ոճիւրին ոչ մի արթուն վկայ չտեսնելով,
ձեռքը մեկնեց, վեր առաւ մի կողմ ընկած վե-
րարկուն, տարածեց քնած որդու վրան, ինքն էլ
զլիսավերեր նստեց: Նստած էր նա լուս և կրճկու-
ած. սառն ու խոր թափանցող հայիացքը մի
վճռական շարժումով փոխելով, ամենայն ուժով
աջ ձեռքի մատները իրար սեղմեց և ամուր կեր-
պով բռնեց որդու քիթ ու բերանը: Չանցաւ մի
քանի վայրկեան, զլրիւփրորչաց երեխան և
տեղից վեր թռնելով, կծած խոճորի կէտը ձեռ-
քում բռնած նստեց, կասկածոտ ու երկչոտ

արտայայտութեամբ գէպի հայրը դարձաւ:

— Հայրիկ ջան, մի մարդ ինձ ուզում էր խեղդի. լացազնեց մանուկը.

— Բնիւր, քնիւր. չի խեղդիլ. դողդոջուն ձայնով պատասխանեց հայրը, երեսը հակառակ կողմը դարձնելով.

— Ո՛չ, հայրիկ վախենում եմ, չեմ ուզում քնել. ակնածութեամբ հօրը նայելով հակառակեց մանուկը.

— Ահա, առ քեզ մի խնձոր էլ տամ. ասաց նաւաստին մի խնձոր գէպի որդին մեկնելով. փոքրիկը առաւ խնձորը և աչքերը շեշտակի կերպով հօրն ուղղած, պառկեց իր տեղում.

— Երեսօր ասի կողմը դարձրու և քնիւր. ասաց նաւաստին երեսը ծածկելով.

— Հայրիկ, ուզում եմ քեզ նայեմ, որ այն մարդից այլ ևս չ'վախենամ. եթէ ինձ էլի խեղդելու լինի քեզ կասեմ. հա՛ հայրիկ.

— Լաւ, լաւ, քնիւր, չես վախենալ: Նաւաստին միամտացրեց որդուն և շուտ աւաւ նրան ձախ կողքի վրա, որպէսզի իրան չնայի: Անցաւ մի փոքր ժամանակ և մանուկը քուն մտաւ:

— Տանջանք, ու ցաւ է էլի. կարծես թէ մահւանից առաջ աւելի է խելօքացել. և այդ շատ բնական է: Սակայն, ես որդես պան... և իմ ձեռքերը թաթախւեն սրա արիւնով... բայց չէ՞ որ ես ո՛չ մի ոճիր չեմ գործել և ահա այսօր...

ինչո՞ւ համար, ինչո՞ւ... անիրաւութիւն...

Բարձրաձայն զոռաց կալանաւոր նաւաստին. նրա ձայնից վաղօնում քնածներից մի քանիսը արթնացան և աչքները տրորելով, «է՛հ սառնան քեզ տանի» ասացին ու նորից քուն մտան:

Պահապան զինւորներից մէկը մօտ եկաւ ըստղանաց նաւաստուն լռել և ձայն չ'հանել. իսկ միւս պահապանը բերանը մեծ բացած յորանջելով, աւելի մօտեցաւ և դիտեց կալանաւորի գէմբը ու ընկերին փրփսաց.

— Սա խելագարուած է երևում աչքիս. հա՛ սատանան տանի քեզ:

Մանուկն էլ էր հօր ձայնի վրա վեր թռել քնից և ձեռքում պահած կիսաախնձորը կրծոտելով, հօրն էր դիտում:

Նաւաստին ձեռքի մի շարժումով որդուն պառկելու նշան արաւ: Մանուկը հօր գէմքի զայրացկոտ արտայայտութիւնից վախենալով, շուտ եկաւ խնձորի կէսը կերաւ վերջացրեց, ապա քնեց: Նաւաստին մի շարք անիմաստ շարժումներից յետոյ վեր առաւ վերարկուն և տարածեց քնած մանկան վրա, ինքն իրան մըրմնջալով:

— Եւ ահա, նա կրկին քուն մտաւ. հայր... եթէ ինձ խեղդող մարդը նորից գայ ես քեզ կասեմ... ուզում եմ քեզ նայեմ որ չ'վախենամ... սեփ... որքան դժուար, որքան ծանր է:

—Բայց զիշերը անցնելու վրա է. վաղը ոչինչ
ուշ կ'լինի. պետք է վերջացնել. խսկոյն... և ազա-
տել... նրան:

Ամենայն ուժգնութեամբ նա յարձակուեց
քնած որդու վրա, արգելեց շնչառութիւնը, և
այս անգամ իրագործեց իր որոշած դժոխային
ծրագիրը:

Որդին ձայն հանել չկարողացաւ. նրա քիթ
ու բերանից արիւն հոսեց և կարմիր ներկեց նա-
ւաստու ձեռքերը:

Որդեսպան հայրը իրան այլ ևս կառավարել
չկարողացաւ. նա վեր կացաւ նստած տեղից,
ձեռքի շարժումով կանչելու նշան արաւ մօտիկ
կանգնած պահապանին: Պահապանը մօտ եկաւ,

—Տես, ինչպէս անշարժ և հանգիստ է. ևս նը-
րան ազատեցի. որդու վրա ցոյց տաւ նաւաստին:

Պահապանը վեր բարձրացրեց մանկան վրա
տարածած վերարկուի փեշը և նրան անշունչ ըն-
կած, դէմքը արիւնշաղախ տեսնելով, սարսափա-
հար յետ քաշուեցաւ. կալանաւորին դառնալով.

—Այդ զո՞ւ արիւր, զո՞ւ... որդեսպան... սրիկայ
սպասիր, կանանես. քեզ ցոյց կտան:

Որդեսպան բառը լսելուն պէս կալանաւորը
ամբողջ մարմնով ցնցուեցաւ և ապա բարձր ձայ-
նով գոռաց

—Կորէք, այստեղից դուրս... չէ՞ որ ևս խեղճ
եմ. ինչ էք ուզում ինձանից. ինչ ինչու էք ինձ

տանջում... սատանան տանի ձեզ. այո, միայն սա-
տանան... և դուք... չէ՞... յիմարներ... հրացան...
տես.

Դէպի իր անմեղ գոհը նայելով խորին յոգոյ
քաշեց նաւաստին, և նրա արիւնոտւշտ աչքերից
արցունքի կաթիլներ գլորեցան ցած:

Այս իրարանցման և շփոթի վրա քնած կա-
լանաւորները մէկ մէկ դարձնում, և երբ ընկեր-
նելից լսում էին նաւաստու կատարած ոճիւրի մա-
սին, բոլորն էլ հետաքրքրութեամբ մօտենում,
դիտում էին նրա անմխիթար դրօթիւնը, խելա-
ղարի յատուկ անդեկ վիճակը և ապա որդու
անշունչ դիակը տեսնելով, գլուխները շարժում,
ափսոս, ափսոս էին կանչում:

Առաւօտ էր արդէն: Զինւորները կանգնած
կալանաւոր որդեսպանի կողքին, հսկում էին նրան:

Վերջապէս եկաւ մեծ կայարան. ման-
կան դիակը ցած բերուեցաւ վազօնից: Հայրը
ոչ մի խօսք չարտասանեց. իսկ երբ տեսաւ որդու
գլխարկը յատակի վրա ընկած, վեր առաւ և կա-
խեց գլխավերեւ: Ապա նստեց նա զատուհանի ա-
ռաջ ձեռքերը ծոցը դրաւ և ինքն իրան մի ա-
զատ երգի եղանակ քթի տակ երգել սկսեց: Պա-
հապանները խսկոյն և եթ լուցրին նրան:

Գնացքն առաջ անցաւ և հասաւ մեծ քաղաք:
Կալանաւորներին ցած բերին. նրանց թևերը ամուր
կերպով մէջքներին կապեցին և այնպէս տարան

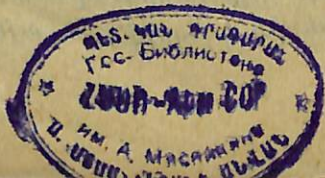
գէտի բերդ:

Մնացաւ մի տմբողջ տարի: Քաղաքից-քաղաք,
բերդից-բերդ տարւելով, կալանաւորներին ցրե-
ցին հիւսիսային զանազան քաղաքներում: Բան-
դերի խոնաւ նկուղներում ընկած, նոքա ծիւր-
ւել, մաշւել և չոր կմախք էին դարձել:

Սշուն էր. հեռաւոր հիւսիսի քաղաքներից
մէկի մօտ գտնուող անտառի ծառերի տերեւները
թորշոմել, գեղնել, և մեղմ քամու փչելուց իրար
յետեից յաջորդաբար ընկնում էին: Սհա այգալիսի
մի ժամում, ութ զինւորներ, մէկ սպայ և մէկ
զատաւոր, մի նիհար ու գեղնած դէմքով երի-
տասարդ իրանց առաջը քցած, ձեռքերը մէջքին
կապած, եկան և կանգ առան անտառի ծայրում:

Երկտասարդին կապեցին մի չոր ծառի բը-
նից և սպայի հրամանով ութ հրացանների մի-
անւագ կրակով, նրան գետին գլորեցին:

Դա կալանաւոր որդեսպան նաւաստին էր:

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0362496

52118

ԼՈՍՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ ՆՊՏԵՆ ՀԵՂԻՆԵՐԻ

Սարիգ. Սիւնեցու քաղաք (սպառուած) զինք 10 ի

Սաղանդարեան. Պատկերներ (4 սպառուած) . 15 ի

» Կալանատարը սրգեապան . . 5 ի

Գ Ի Ն Ն Է 5 Կ.

Վաճառուում են՝ Թիֆլիս «Գուտտենբերգ» գրաֆա-
 ճատանոցում. հեղինակի մօտ, Гершоны Саза-
 новичу, և նախ տեղը «Սառուած» գրաֆաճառ-
 անոցում:

891.99

U-12